

פירוש

פ ר ק י א ב ו ת

להרב רבי יוסף בן ר' יוסף נחמיאש זצ"ל

נדפס פעם ראשונה

ע"פ כתב יד דע ראססי באוצר ספרי המלכות בעיר
פארמא עם הוספות מ"מ הפסוקים הגהות ובאורים
על ידי

הק' משה אריה בלא"א מו"ר הרה"ג
מהור"ר שמהה הלוי באמבערגער וצללה"ה.
מחבר הספרים היקריי פקודת הלויים, עבודת הלויים,
שערי שמחה וחינוך לנערים.

חונה פק"ק שענלאנקע י"ע"א

דעת - אתר לימודי יהדות ורוח

www.daat.ac.il

פאקש תרס"ז

נדפס בדפוס של מו"ה מאיר סג"ל ראזענבוים נ"י.

ה ק ד מ ה

אברך את ה' בכל לב ובכל נפש אשר שם חלקי מיושבי בית המדרש וזכני דקבל מתנות משלחן נבזה שלחן טהור של מר אבי ורבי הרה"ג מוהר"ר שמחה הלוי זצלה"ה, אשר כל מחשבתו וכל מנמתו היה לגדל בניו על ברכי התירה והיראה וללמדם ספר ולשון חכמים וחפץ הי' בידו הצליח ומן השמים סייעוהו לטהור כ"ב, ואמי הצדקת מרת בריינלא ע"ה עמדה לימין צ"קו, וכה עזר, באמת גם היא ידעה גודל ערך תוה"ק ואם הבנים שמחה בראותה בנים אשר גדלה אוהבי תוה"ק ועוסקים בה לשמה וזכות אבות הוא שגם לי שגם אני הצעיר הקדשתי ימי ושנותי לעסק בתוה"ק וחיל שמשתי חכמים ונבונים ומכילים אספתי ולקפתי אמרים והיו לאחרים כידי ועיי"כ רבתה בלבי אהבת תוה"ק סופרים וספרים ואמרתי מי יתן והיה הי' עמדי להרביץ תורה בישראל! וכבר אמר חר מנאוני קדמאי כל הכותב ספר כאילו דורשו לפני אלפים ורבבות מישראל, והנה ממרומים שלחו לי מתנה שראויה להתכבד ולעלות על שלחן מלכים מאן מלכי רבנן זה ספר פירוש מגלת אסתר מהרב רבי יוסף בן רבי יוסף נחמיאש זצ"ל תלמידו של רבנו אשר זצ"ל, אשר זכיתי להוציאו לאור לפני שנים אחרים, ועתה היום באתי במחנה העבריים בקול המון חונן: הגה אנכי נותן לפניכם גם היום ברכה מרובה ברכה שנייה, ספר יקר ונחמד מהרב ר' יוסף נחמיאש זצ"ל, פירושו על פרקי אבות, אשר העתקתי מאוצר ספרי המלוכה בעיר פארמא במדינת איטאליא, עשיתי מסגרת סביב להראות מי הפסוקים המאמרים והמדרשים עד מקום שידי יד כהה מנעת: **והספר** הזה תהיה מנתת וזכרון לזכרון ולחועלת נשמת אשתי האהובה והיקרה הצויה יונתי תמתי מרת בילא הנ"מ רעכל ע"ה מגוע ישרים וצדיקים בתו של מר חמי הצדיק מוהר"ר מאיר עטמלינגער זצ"ל מעיר קארלסרוהע, בת בתו של האי נברא, רבה כאוריית, בפרישות וחסידות טוהר, יוקב עטמלינגער ז"ל ר"מ ואב"ד ד"ק אלטאנא, בעודנה באיבה קטנה קיץ והלכה לשרה תפוחים, ואותי ואת בתי היקרה המשכלת היחידה יחידה היא לאמה וברה היא ליולדתה יראת תחי עמי"ש, עזבה כמחשכים, ביום כ' עשרה

הקדמה

ימים לחדש מרחשון דהאי שתא, מתיק היה לנו למר ואור נהפך לנו לחושך, ועיני עיני ירדו מים מאין הפונות! מה נאמר ומה נדבר מאת ה' היתה זאת הה מצא את עוון עבדו ואין לי אלא להצדיק דיניו יישי. ויהי מלפני אבינו שבשמים שיעורני חיל לעמוד על התורה ועל העבודה ללמוד וללמד ולזכות את הרבים ולגדל בתי היקרה יראת תח' למעיש ולחופה שתהיה באמת ובכלב שלם בעלת יראת שמים ויראת חטא, וזכות אמה הצדקה עיה, אשר בלבה היה יראה שהורה וזכה ואהבת חכמה ותורה, ואשר היתה בעלת מדות ומעלות טובות ובעלת צדקה ונמ"ח. יעמוד לימינה עמש א. אנא רהום ברחמיך חוס נא ורחם על כל בני משפחתנו היקרה שי' אחיי ואחיותי גיסי ונסותי דודי דודתי עם כל ייח שי' הרק עליהם ועל חמותי היקרה מנשים באהל תברך מי רעכל עשטליני- נער תח' ועל כל יח ועל כל הנלוים עליה שי' שפעת ברכתך ברכות נצחיות וחסניות אים :

שענלאנקע יום ב לסדר חרומה כ"ז שבט תרס"ו לפ"ק.

הקי משה אריה בלאיא מויר הרהיג מוהר"ר
שמחה הלוי וצללה"ה אב"ד ור"ם דק"ק אשאפפענבורג והגליל יע"א.

תולדות המחבר וספריו. *

הרב רבי יוסף בן יוסף מחו"אש היה חוטר ונגזע ישרים ולדיקים גדולי תורה צוהרית קפדן והוא עלונו ונוכח צבחר תורה ועטוה יתרה היתה צו וגר צעיר גדולה של חכמים וקופרים צטלמולא צוולה הארצנה עשר למוסרם וחיה שם צעה צוה שונה רציו אשר זיל והוא היה ונגדולי תלמידיו וחצר עוזב לצכי הראש (ע"י שו"ת ר"י בן הראש ס"י ע"ח) ויושב עוהם צצי דינא רצחא של עיר הכ"ל :

והרב ר"י היה צעל ונחצר ספרים יקרים ואלו הן :

א) **פירוש** על החורה והזכיר אותו הר"ש אלמולי בצפרו פחרון חלוות דף ל"ב (דפוס אינוטרדם) וצעל ספר חרדים צהקדיוות קפרו וחרצ הונחצר עלונו צפירוש פרקי אצות פ"ה יושכה א' כתצ וצפ"י ספר צראשית שחצתי פירשתי והח' ר' ונכסה גראקצערב צצפרו חלי ונכסה לוכדון תרס"א העתיק ונכחי פירושים הכ"ל ור"י מחו"אש ואלו הודיע ונא"ה כת"י טאצ :

פרשת לך לך הכפס ת"א דאשחצידו לאורייתא ואנונו ויל"י הנוקר חכמינו הולידו צפשותינו ואצותינו הולידו גופתינו :

פ) **וישלח** קטנתי ונכל החקדים ונכל האנות ת"א זעירין זכותי ונכל חקדין ונכל טצון וז"ל הרצ"י יוסף מחו"אש ואכי ופכי טאלתי אח החכס ר' ישראל לונה חרגס טצון והוא היונחרגס כל אנות קשוט והשיצני דצר להצדיל צין אנות כלפי וועלה וצין אנות האנוור צצכי אדם כי חקד ואנות האנוור צצכי אדם הם שני דצרים כד"א אם ישכס עושים חו"א אח אדוכי אלל כשו"א רצקה עם ילחק ונחנות שהיתה ווושפחהו אצל לשלחה לנוקס ילחק חקד וכן ועשית עוודי חו"א לקצור יוסף אח יעקב אציו אנות אצל להוליכו למערה חקד אצל חו"א

האנוור

*) לא כחצתי כאן ונחולדות הרצ רק ראשי פרקים אחר שצחתי ע"י צארכה צצפרי פירוש ר"י מחו"אש על ונגלת אקתר הולאה ראשונה פראקפורטו א' וי' שנת תרס"א הולאה ש"ייה פאדגארלע תר"טו וצפתיחה אשככיה ווירלצורג 1893 וכאן הוקפתי ונה שטודע לי ונאז ועד אחה.

האמור כלפי ונעלה אחד ונקרא אונת כי אונת וכוכן לצורא עולם לעשות חקד ועוד
אפי הכי חקד הוא מואתו כי אם לרקת ונה תחן לי :

פ' מקץ נחש הרב ר' יוסף מחוויאש פירש יחשש צו ינסה צו אם אהם גנבים
ועיכ שונו לפניכם והעלים עין עד שתקחוהו :

פ' משפטים ונדבר שקר תרחק קוף וני ונכות ודובר אונת בלצצו כגון רב
ספרא ורש"י צסם שאלתו והרב ר' יוסף מחוויאש צסם ר"א כי
הוא רוננו על הונעשה האמור צפרק גיד הנשה ל"ד ע"ב :

פ' עקב בכל לצצכם כי הלצ וולך האצרים הוא הרואה הוא השומע הוא
המוצין אח כל ונעשהם ועליו אמור לצ אדם יחשוב דרכו והיה אחד
ומהסידים ומחלל צחפלתו רש"ע יה"ר וולפניך לבוכן הרועה והלאן והיתה
כונתו על הלצ ושאר האצרים :

פ' האוינו כאישון צת עינו צת העין נקראת כן לפי שגראה צה לורת איש
ולפי שהלורה הנראית צעין קטנה אמור אישון וצחוספות להקטין כונו
האמיטון אחיד הוסוף צו יוד להקטירו וכן שצת שצחון שצת אמור על יום השצת
ויערב עד ערב על וצחון החוספות או נקראת אישון לפי שהיא שחורה כונו צאישון
לילה והנגיד ז"ל כהצ נקראת אישון שצת תהיה השינה ר"י מחוויאש ע"כ :

ג') **פירוש** ירויה הציאו ג"כ צפ"א ופ"ד וי"א וכצר פירשתי צפ"י ירויה
ודצרים הווצואים שם ענולאים צפ"י ירויה כח"י ר"י כלין
נארלסרוהע סיוון י"ב דף וי"ה ע"א וצזה לרקו דצרי שטיינשניידער צווצכיר
1872 S. 24 ולחי טעייתו צדצריי צפתחה השככות לפירוש ר"י מחוויאש
דף י"ז צוה שחלקתי עליו ואונרתי שהכ"תי קארלסרוהע ונחצרו הוא ר"י קומחי
ועי"ן ג"כ ויה שכתתי צווכחצ עתי העברי ציבליאגראפיע שנה שליטת דף קי"ז
ומראה ונקוונות שרשונתי שם :

ג') **פירוש** על סי תהלים, ומכירו צפירוש פ"א פ"א וי"ג : וכן פרשתי צפ"י
חללים שחצתי והציאו ג"כ צפירוש על ירויה ועל ושל"י :

ד') **פירוש** על סי ושל"י הנולא באקספארד N. 335 ועיין ונה שכה
ארתו החכם כ"י צויער צרשונות כח"י אקספארד וצומע
Jewish Quaterly Review V S. 709 f. וצפירוש פ"א פ"ד

מ"א כתב וכן פירשתי יש ונחשער ואין כל וכו' :

ה') **פירוש** על ה' קהלת הציא צפ"י לפ"א פ"א וי"א וכן פרשתי צפ"י
קהלת שחצתי ופ"א וי"ה וכן פרשתי צפוקק ראה חיים עם
האשה אשר אהצת :

(ו) **פירוש** על מנגלת חקת אשר הולחתי לאור עפ"י כתי" ויכנען נשנת
תרכ"א לפ"ק :

(ז) **פירוש** על נקבת נדרים אשר הציאו הרב הונחצר צפירוסו לסי ירמיה
כת"י :

(ח) **פירוש** לעבודה הונחלת אחת כוכת וונונו נוולחיס טחי העתקות
צכת"י טל וואנעפיארע קאללעג :

(ט) **החינות** ונקשות ונחכים הרב צפירוסו לפרקי חצות פ"א נ"ג ז"ל :
וכתבתי צנקה חחונכים טחצתי :

(י) **ספר** חנוות הכוכבים צמוו נור אלעלס נלשון ערצי והועתק וואיש פלוי
אלמוני ללה"ק צסס אור עולס ועיין טטיינשכיידער ריע אראציטען
אינערזעלונגען דף קס"ו וכיידער צוקום סכ"ל. וכל הי"ל נראה לעיין כל שהרב
ר"י חנויש ז"ל היה גדול צהורה צהלכה וצאגדה וגס היה לו יד ושס צשאר
חנוות ואס הזכה אול"א ג"כ שאר פירוס"י אשר כבר העתקתיס פ"י ירמיה
ונש"י ופ"י אחת כוכת והי צחוניו יערכי חיל להול"א ונחצתי נוכח אל הפועל :

הכתב יד והבאורים.

הכתב יד פירוש על פרקי חצות להרב רבי יוסף בן יוסף חנויש ז"ל אשר
העתקתי וונוו אח הפירוש היקר הזה הוא צאולר ספרי הולכות
צעיר פארנוא צנודיכה איטאליא ורסוס כת"י דע ראסקי 1402 והועתק עצורי
ע"י הרב החכם ארוויעטא והכני ונחזיק לו עוצה וצרכה ושכרה, שכר ונלוח יהיה
מהבאון לפרוע שכר טוב לעושי רכוכו י"ט :

ועל כת"י זה כבר דבר החכם וואלף צצינליטעהעקא חלק ג' דף תי"ד והחכם
דע ראסקי צרטינות ספרי פארנוא, אכן קלרו צנוקום שאנוו להאריך,
לכן אונתי טר"וי וכוון להוסיק על דצריהס כל מה שנגע לכב"י הזה ונחצתי :
הכת"י כרוך עס ארצעה כת"י אחרי" וכתב חונשטן שיה כתב רש"י הוורגל
אללנו. ואלו שנווח הספריס הנולחיס צהכת"י :

(א) **ספר** עגרת זקכים להרב דון יחוק אצרבאל ז"ל מדף א' עד דף ו"י
וסס ונחחיל ;

ז' ביאור קהלת להרצ אצרהם פריטול גר פירארה צן כו"ר וודכי פריטול
כ"ע וואויכיון וונחחיל צהיות הספר הנכבד הזה וכו' ונדף ווי"ט
עד דף ע"ה ושם ונחחיל:

ח' באור פרקי אבות להכיל ותחלת דצורו : אונר אצרהם פריטול וכו' באשר
לתלכו חלי וכו' וונקיים צדק קכ"ט ושם ונחחיל:

ט' פירוש רבי יוסף מאויאש זל"ל עד דף קפ"ג ושם ונחחילים:
י' שמרות שומח:

הכתי"י ככתב צוואה השש עשרה לנוקפרם ותוונתו צני"ר 40:

והכתי הכיל הוא יחיד צעולס ולא ונלחתי ולא רחיתי צרטינה כתי"י שנואל
פירוש ר"י מאויאש על פ"ח עוד פעם אחרת צנוקוס אחר ועי"ז לא
היה צידי לצרר חס הכתי"י שלם צקופו וצחיות נראה ל"י שחתינות הספר אינו
צנוולא. ואף שצוויס השכים לצרר הגרסא הנכונה ווי"ו כתי"י שללו נכתב צצריזות
וצחיות ורק צנוקונות אחרים וועעיס י"ט לפקפק חס הגרס' היא גרס' הנכונ'
וצהגות לייכתי:

ומה שנוגע להגהות הכי"ת אשר כתיבתי אין לי להרחיב עליהן הדבור, אחרי
שנועט"ס הונה, רשונתי ווי"ו הפקוקים והנואלונים וצחיתי צקולר אונרים
דצרים קושי ההצנה וגם הוקפתי ונעט וחער ויה שזוכי ויה"ש:

פירוש הרב האונח לפכינו ווקדר על דרך הוודרש שנואל על פרקי אבות
להר"ש אחידא וצל"ס היה לפכיו פירוש אבות שנו לא כודע לנו,
(עי"ן צצאורים פ"ה צקופו) וכתב פירוש הגרלה לו על הגליון והוסף ג"כ
פירוש"י ונפרטים אחרים והיה לפכיו ג"כ ונשנה יושלנוית אשר ונחוכה שאב
והענייד הגרסא היותר נכונה:

וזולת ספרי תלמוד צצלי וירושלמי ותרגום אונקלוס ונדרש רצה, ספרי
ווכילתא, אבות דרי נתן וי' כלה, וונקכת דרך ארץ פרקי דרי אליעזר
ואליהו זנוח אשר היו לפני הרב לעינים הציא ג"כ ספרים וקופרים אחרים אשר
חסדרם צא:

ר' אברהם בר ר' חסדאי הלוי פ"ח וי' י"צ ופי"ד ז' י"ט והוא ר' אצרהם
צ"ר שנואל צ' חקדאי אשר העתיק ספר צן הונלך והמיר ללה"ק

וק' המדות ועי"ן ויה שכתבתי צפטים הספר צהגהות פ"ח קי"ח:

ר' אברהם ז"ל בן אלברצלוני פי"ד וי' י"ט וצטנו השלם ר' אצרהם צ"ר
יהודה צ"ר חקדאי אשר היצר קי' ארבע עורים צחכונה חלקית
והוא

והוא היה אצו של הרב דון חקלאי קרסקע צעל ונחבר קי' אור הי' וש"ס עיי' אור החיים קי' ק"ח :

ר' אברהם בן שושן פ"ג וי' י"ז פ"ד וי"ז ופ"ה וי"ז ושנוו הסלס אברהם בן ווארי בן שושן והוא חבר ספרים הרבה כונו שכתב החכם לוכן לור געשיכטע דף תל"ז והזכר פענוים הרבה צשו"ת הראש וגם באצורהם ואפטר שהיה אחיו של ר' יוסף בן שושן אשר חיבר פירוש על פרקי אצות כונו שהזכיר צעל ונדרש שמואל :

רבנו אשר ונזכרו פענוים רצות צפירוש פ"א כונו פ"א וי' ט"ז ווי' י"ה, פ"ג וי"י, פ"ה וי"א ופרק קנין התורה וי"א וגם צפירוש למגלת אסתר וצפירוש אהה כוננת ונשס כראה שהרב הר"י נחוי"אש היה תלמיד ונזקה של הראש כונש"כ צהקרונה לפירוש וי' אסתר :

ר' דוד בן שושן פ"ה וי"ח הוא ר' דוד בן יעקב שושן אשר יסצ צצית דינו של רצו אשר כוונזכר צשו"ת הראש ולפי דעת לוכן לור געשיכטע צנוקוס הכ"ל ונזח ג"כ צקי ונחת קנאות דף קף והרב הזכיר אורו ג"כ צפירושו לכפר ירויה עיין אולר נחנוד ח"צ דף ע"ה :

רבנו האי נאון הזכיר שני פענוים צפ"ג וי' כ"צ וצפ"ה וי"ח וגם צפירוש אהה כוננת וגם צפירוש ירויה :

ר' יהודה בן הראש הזכירו צפ"ה וי' כ"צ והוא היה צעל ונחבר שו"ת ר"י בן הראש הנדפסים צשס זכרון יהודה וצשו"ת הכ"ל קי' ע"ח כתב שנוו של הר"י נחוי"אש חחוס על פסק אחר :

ר' יונת, היינו רצנו יונה חקסיד ונזכרו אשר חיבר ג"כ פירוש על פרקי אצות וכדפס פענוים רצות ונזכרו הי"י נחוי"אש פענוים הרבה פ"א וי' י"ז פ"ז וי"ז, פ"ג י"ב (שני פענוים) פ"ג וי' ט"ו (ג"פ) פ"ג וי' י"ט, פ"ד וי"ז, פ"ה וי"ז, פ"ה וי' י"ד ופ"ה וי' כ"צ וגם צפירוש"י לכי ירויה ונשלי ונזכרו פענוים הרבה וצקי ירויה ונזכרו ג"כ קי' שיערי לרצנו יונה אשר נקרי ג"כ קי' שיערי תשובה עיין אולר הספרים אור ש"י קי' 1156 :

ר' יוסף הבדן כ"ל שתינו ר' יוסף הכהן אשר היה צנורטושא צזמן הרש"א והרא"ה וחחס ענוהם צקי אורחות חיים הי' חונן ומלה סימן וי"צ והרב הצזאו רק פעס אחת פ"ה וי"ח :

ר' יצחק בלמדר ונזכרו הרב צפ"ג וי' י"ג וצשונו הצזאו ג"כ הנדרש שמואל פירוש ר"י ונלמד על נשכה זו :

ר' יעקב בן קרשף פתק קנין התורה וי"ה :

ר' ישראל והוא ר' ישראל ב"ר יוסף אחי צעל ונחצר ק' יקוד עולם וכתב
 עליו צק' יקוד עולם סוף ונאמר רביעי שר' ישראל אחיו היה
 ונגדולי תלמידיו של רבנו אשר החזינים אליו והשכיל בכל ונדע וחכונה הוסף
 על תלמודו והפליח בדקדוק לשון הקודש ובמפרשי' ובפירש החורה ושאר עשרים
 וארבע וכמראה היה שליח לצור צמולטולא ובספר חזקי זכרון אשר ר"י אלמנלי
 העתיק בתוכו כתב שעל וולצות הרבנים והאלילים צמולטולא ק"י ויחא כתב שגפטר
 צמנת היחסי"י"ד ב"ך ונרחשון (דהיינו שנת ה"א וע"ב) והרב ר"י נחמיאש הביא
 ר' ישראל בפירוש פ"א פ"ג וי' י"ז וי"ט ופ"ה וי"ה ופ"ה וי' ע"ו וקבץ התורה
 וי"ה וגם צמאל ספריו וזכירו לשבח בפירוש אחת כוננת ופענוים הרבה בפירוש
 ונשלי וירוויה :

ס' מבחר הפנינים הביא פענוים הרבה ולפענוים כתב צמולטולא חזרו ואלו
 ונקווו: פ"א וי"ה וי"ט וי' י"ז פ"ב וי"ג וי' ע"ה פ"ד וי'
 כ"א ופ"ה וי"ט ובתוכן יש אחדים שלא וולאחי בנחצר הפנינים אשר צידנו
 (ראיתי דפוסים שוכ"י) כאשר כתבתי בהנהגה כאח"כ צוקווו:
 מדרשים שונים, אשר אינם נוליים צידנו הביא צוקווו אחדים והערת
 עליהן בהנהגה כאח"כ צוקווו:

ר' מאיר הלוי ז"ל בן הרב רבינו שוררום הלוי ונעולטולא, אשר חיבר
 ג"כ פירוש על פרקי אבות, והציאו צוקווו הרבה צנדרש סמולא,
 והוא הנוסחה הרומיה אלו אלעפ"ייה, חיברו על הרוב"ן ונחצר ג"כ צסו"ת
 הרב"ש ק"י ש"צ וחצר פרושים על רוב התלמוד ונציא אותן הראש והטור
 ורבינו ירוחם צוו"ה ועונד ליונין הרוב"ש צהרי"ב נגר הוורה ועיין ויה שכתבתי
 בהנהגות צפנים הקמר :

ר' מנחם לבית מאיר ב"ר שלמה, שחצר ק' צית הצחירה, ובתוכו ג"כ
 פירוש על פרקי אבות והרב ר"י נחמיאש הביאו הרבה פענוים
 לו וגם הרב ר' וואיר הלוי הביא צר"ה הרמ"ה כונו פ"א וי"ה, פ"ב וי"ה פ"ג
 וי' ע"ה, פ"ה וי"ה, פ"ה וי"ה, פ"ה וי' כ"א (שני פענוים) ורק צוקווו
 אחדים לא יכולתי לזכר אם כוונתו על רבנו וואיר או רבנו ונחם וצפנים
 ליינתי :

ר' משה בר מיימון, הזכיר פ"ר ק' ונשנה תורה וצפרט פירוש הנוסחה
 לנוסכ' אבות כונו: פ"א וי"ה, פ"א וי"ט פ"א וי' י"ז פ"ב וי"ב,
 פ"ב וי"ה, פ"ג וי' ע"ז, פ"ה וי"ה, פ"ד וי' י"ט, פ"ד וי"ד, פ"ה וי"ה, פ"ה
 וי' כ"ב :

ר' סעדיה גאון, הזכירו פ"ג וי' י"ח והזכירו ג"כ פעמים רבות בפירוש משלי:
ערוך לרי' נתן ז"ר יחזאל הזכירו פ"ג וי' י"ט, פ"ג וי"כ (שני פעמים) ופ"ג
וי' כ"ג:

פרפראות לחכמה הזכירו פרק קטן התורה וי' ע"ז ואפשר שכוונתו על ס'
צעלי הטורים להר"י בן הראש אשר כינו אותו ג"כ בשם זה:

ר' שלמה בן יעיש הרופא הזכירו פ"ח וי"ג עיין ונה שכתבתי אודותו
בהגות אלה ונ"ה וס' להסיק ע"ז עיין שטיינשטיינר ריע ארזביצע
ליטעראטור דער יודען ס"י קכ"ח וקכ"ט:

רש"י הזכירו פ"ה כנוו: פ"ח וי"ב, פ"ג וי' כ"ז, פ"ג וי' י"ט, פ"ד וי"ו פ"ה
מ"ז ונ"י וי"ז וכוונתו בכל הנוקמות על אותו הפירוש אשר אלו קורין
פירש"י על וי' אבות ומה יס' רא"ה שגם קדווכיכו נקטו ז"דס שפירוש רש"י
אבות הוא וירש"י:

ר' שמואל היינו ר' שמואל ז"ר ונאיר, הרש"ס, הזכירו פ"ח וי' י"ח ופ"ג
ונ"ה וכוונת הרצ על הרש"ס אשר חיבר פירוש על פרקי אבות ולא
על רבנו שמואל הכגיד אשר הזכיר אותו בשאל קפריז:

חוספית פ"ד ונ"ח הזכיר תירן של צעלי החוספיה ז"ל וכוונתו על חוסי'
הרי"ד קדושין:

ברוך רחמנא דסיען.

